

Vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen

Avrapportering av regeringsuppdrag

Dnr 1-14

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2014-10-27

Ansvarig utgivare: Björn Risinger
Omslagsfoto: Maja Kristin Nylander

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen

Avrapportering av regeringsuppdrag

1.	SAMMANFATTNING	7
2.	INLEDNING.....	9
2.1	Uppdraget	9
2.2	Lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen	9
3.	INFORMATION FÖR VIDAREUTNYTTJANDE	10
3.1	Myndighetens information för vidareutnyttjande	10
3.2	Vidtagna åtgärder för anpassning till PSI-lagen	10
3.2.1	En öppenhet när det gäller myndighetens information	10
3.2.2	Sökbart diarium på hemsidan	10
3.2.3	Öppna karttjänster.....	10
3.2.4	Anpassning till E-delegationens rekommendationer	10
3.2.5	Strategi för miljödatahantering	11
3.2.6	Deltagande i Hackaton	11
4.	VILLKOR, AVGIFTER OCH BEGRÄNSNINGAR	12
4.1	Villkor och avgifter.....	12
4.1.1	Allmänt	12
4.1.2	Miljöövervakningen	12
4.2	Begränsningar i tillgängliggörandet av information	13
4.2.1	Sekretess, personuppgifter och upphovsrätt.....	13
4.2.2	Spridningshinder från kommersiella villkor för underlagsinformation	14
4.2.3	Hinder för vidareutnyttjande i flera led.....	15
4.2.4	Underlagsinformation med icke-kommersiellt baserade villkor som hindrar vidareutnyttjande	15
5.	ÅTGÄRDER FÖR ATT ÖKA TILLGÄNGLIGGÖRANDET AV INFORMATION	16
5.1	Ett tydligt ramverk för arbetet med vidareutnyttjande av handlingar.....	16
5.1.1	Övergripande policy och strategi för miljödatahantering.....	16
5.1.2	Analys av villkor och avgifter	16
5.2	Tillgängliggörande genom Vinnovas plattform ”Öppna data”	17
5.3	En plan för det framtida arbetet	17
5.4	Andra åtgärder som påverkar tillgängliggörandet av information.....	17
5.4.1	Fri grundinformation för miljöarbete	17
5.4.2	Djupdata och sekretessens hinder för vidareutnyttjande	18
	BILAGA 1.....	20

1. Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten fick i regleringsbrevet för år 2014 i uppdrag att redovisa myndighetens åtgärder med anledning av lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. Enligt uppdraget ska myndigheten svara på följande senast den 31 oktober 2014:

”Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att anpassa myndighetens verksamhet till kraven i lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, som trädde ikraft den 1 juli 2010. Myndigheten ska redovisa vilken verksamhet som bedrivs och som omfattas av lagen, vilka villkor som tillämpas och vilka avgifter som tas ut. Myndigheten ska särskilt redovisa om de villkor som tillämpas och de avgifter som tas ut, har setts över med anledning av den nya lagen. Grunderna för avgiftsättningen ska redovisas. Myndigheten ska beskriva möjliga åtgärder för att öka tillgängligheten till myndighetens information. Myndigheten ska särskilt analysera hur tillgängliggörandet kan underlättas genom den plattform för data som regeringen gett Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att utveckla”.

Havs- och vattenmyndigheten tillgängliggör flertalet informationsresurser på sin hemsida. Flera av resurserna härrör från miljöövervakningsarbetet. Under året har ett arbete pågått för att efterfölja E-delegationens vägledning för vidareutnyttjande av information, vilket nu har lett till att Havs- och vattenmyndigheten finns med på PSI-datakollen, en webbsida som visar hur väl myndigheterna följer E-delegationens rekommendationer. Havs- och vattenmyndigheten tillgängliggör även sedan 1 januari 2013 sitt diarium elektroniskt på hemsidan.

Den information som Havs- och vattenmyndigheten i dag tillgängliggör för vidareutnyttjande är fri att använda och är oftast utan villkor, med undantag av bland annat källhänvisning. Havs- och vattenmyndigheten vill dock påpeka att myndigheten inte gjort något formellt ställningstagande kring villkor och avgifter för vidareutnyttjandet av informationen, vilket kan påverka användandet av densamma. Havs- och vattenmyndigheten kommer under år 2015 att utforma ett ramverk för hur myndigheten ska arbeta med vidareutnyttjande. Mål och syfte för arbetet ska formuleras och beslutas. I samband med detta arbete ska även villkor och avgiftsättningen beslutas.

Havs- och vattenmyndigheten ser positivt på den, av Vinnova utvecklade portalen ”Öppna data”, men avvaktar för tillfället medverkan eftersom den fortfarande är under utveckling och den framtida förvaltningen ännu inte är beslutad.

Havs- och vattenmyndigheten noterar dessutom ett antal hinder för vidareutnyttjande. De kommer ur villkor som i dag finns för många av de datamängder från andra myndigheter och som miljöarbetet är beroende av. Dessa hinder för vidareutnyttjande följer med i varje efterkommande led.

Speciellt lyfts kommersiella villkor och dagens hantering av försvarssekretess fram som hinder för vidareutnyttjande.

Datamängder som kan sägas utgöra grundinformation för svenskt miljöarbete har i många fall begränsningar i vidareutnyttjandet av olika skäl. Havs- och vattenmyndigheten anser att de författningsmässiga och finansiella hinder som i dag förhindrar vidareutnyttjande av offentlig data bör undanröjas. Alla offentliga data bör vara fria och tillgängliga för vidareutnyttjande utom de som omfattas av sekretess. Åtminstone borde en uppsättning av grundinformation för miljöarbetet pekas ut som öppna data för att minimera hinder i tillgänglighet och vidareutnyttjande.

2. Inledning

2.1 Uppdraget

I regleringsbrevet för år 2014 har Havs- och vattenmyndigheten getts följande uppdrag:

”Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att anpassa myndighetens verksamhet till kraven i lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, vilket trädde ikraft den 1 juli 2010. Myndigheten ska redovisa vilken verksamhet som bedrivs som omfattas av lagen, vilka villkor som tillämpas och vilka avgifter som tas ut. Myndigheten ska särskilt redovisa om de villkor som tillämpas och de avgifter som tas ut, har setts över med anledning av den nya lagen. Grunderna för avgiftsättningen ska redovisas. Myndigheten ska beskriva möjliga åtgärder för att öka tillgängligheten till myndighetens information. Myndigheten ska därvid särskilt analysera hur tillgängliggörandet kan underlättas genom den plattform för data som regeringen gett Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att utveckla. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 oktober”.

2.2 Lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen

Public Sector Information (PSI), handlingar från den offentliga sektorn har under 2000-talet kommit att bli mer och mer intressant ur ett samhälls-ekonomiskt perspektiv genom att offentlig information kan användas i andra syften än vad den från början var tänkt till och på så sätt generera ekonomisk nytta. Genom PSI-direktivet, direktiv 2003/98/EG om vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn, infördes krav på vilka villkor för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen som fick sättas på informationen. Syftet med PSI-direktivet var att få en gemensam ram kring villkor och avgifter inom EU.

PSI-direktivet införlivades i nationell lagstiftning år 2010 genom lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen (2010:566), den så kallades PSI-lagen. Lagen syftar till att främja utvecklingen av en informationsmarknad genom att göra det lättare för enskilda att använda information som tillhandahålls av myndigheter. Lagen innehåller bestämmelser som avser att motverka att myndigheter beslutar om sådana villkor för hur information får användas som begränsar konkurrensen. Den innehåller också ett tak för vilka avgifter som får tas ut. Information som är begränsad genom sekretesslagstiftning, upphovrätt eller personuppgiftslagstiftning är undantagna lagen. PSI-lagen reglerar både pappershandlingar och elektroniska handlingar.

3. Information för vidareutnyttjande

3.1 Myndighetens information för vidareutnyttjande

Utifrån Havs- och vattenmyndighetens tre verksamhetsområden *Vattenförvaltning*, *Havsförvaltning* och *Fiskförvaltning* samt *Administrativ verksamhet* presenteras i rapportens *bilaga 1* en översikt av den information som idag finns tillgängliga på Havs- och vattenmyndighetens hemsida, <https://www.havochvatten.se/psidata> och via kontakt med myndigheten.

3.2 Vidtagna åtgärder för anpassning till PSI-lagen

3.2.1 En öppenhet när det gäller myndighetens information

Havs- och vattenmyndigheten är en relativt ny myndighet och startade sin verksamhet den 1 juli 2011. Redan från början har myndigheten arbetat med öppenhet gentemot medborgarna. Detta har tydliggjorts bland annat via myndighetens värdegrund, *öppna, kompetenta och ansvarstagande*. Dessutom har mycket information om Havs- och vattenmyndighetens verksamhet och arbete gjorts tillgängligt för allmänheten via hemsidan, både vad det gäller det externa arbetet gentemot medborgare och myndigheter, men också när det gäller det interna arbetet, som information till de anställda.

3.2.2 Sökbart diarium på hemsidan

Under år 2012 arbetade Havs- och vattenmyndigheten med att tillgängliggöra sitt elektroniska diarium och från och med den 1 januari 2013 är diariet sökbart på myndighetens hemsida.

3.2.3 Öppna karttjänster

Havs- och vattenmyndighetens karttjänster är publika och gör det möjligt för intressenter att nå innehållet via karttjänster (Web Map Services, WMS), via tjänster för direktåtkomst (Web Feature Services, WFS) samt för nedladdning (Atom/SHAPE).

3.2.4 Anpassning till E-delegationens rekommendationer

I samband med regeringsuppdraget har Havs- och vattenmyndigheten bedrivit ett utvecklingsarbete för att myndigheten ska följa E-delegationens *Vägledning för vidareutnyttjande av information från den offentliga förvaltningen*.

Havs- och vattenmyndigheten visar nu enligt de anvisningar som E-delegationens vägledning beskriver, den information som finns tillgängliga för vidareutnyttjande. Olika typer av miljödata finns till exempel tillgängliga via myndighetens hemsida. Genom att följa de rekommendationer som E-

delegationen ger i sin vägledning har redovisningen av de tillgängliga resurserna blivit tydligare och lättare att hitta. Idag presenteras informationen genom en söklista, där information med aktuellt format finns angivet.

3.2.5 Strategi för miljödatahantering

En strategi för myndighetens miljödatahantering håller på att tas fram i samarbete med Naturvårdsverket, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna. Ett första utkast ska vara klart årsskiftet 2014-15. Arbetet med strategin syftar till att fastställa en myndighetsgemensam vision med mål och riktlinjer för att effektivisera miljödatahanteringen samt för att öka nyttjandet av miljödata och begränsa hinder för spridning av data.

Redan idag är en stor del av den vattenmiljöinformation som Havs-och vattenmyndigheten tar fram eller finansierar genom myndigheter, datavärdar och andra parter, tillgängliga för vidareutnyttjande.

3.2.6 Deltagande i Hackaton

Under 2014 deltog Havs- och vattenmyndigheten som en av arrangörerna av *Hack for Sweden*. *Hack for Sweden* är ett samarbete mellan tretton myndigheter och organisationer för att skapa möjlighet för programmerare, studenter och datajournalister att utveckla nya och innovativa tjänster och produkter med hjälp av lägesbundna öppna eller fria data. Målet var att inspirera till ökad användning av myndigheters öppna och fria informationsresurser så att nya produkter och tjänster skulle kunna utvecklas och komma allmänheten till del. Havs- och vattenmyndigheten avser att delta i *Hack for Sweden* även 2015.

4. Villkor, avgifter och begränsningar

4.1 Villkor och avgifter

4.1.1 Allmänt

Havs- och vattenmyndigheten använder begreppet ”fri användning” för den information som tillgängliggörs via hemsidan. Det ska dock påpekas att Havs- och vattenmyndigheten inte har fattat något beslut om vilka villkor och avgifter som ska sättas på informationen, till exempel har Havs- och vattenmyndigheten inte pekat ut någon licens för vidareutnyttjandet av data. Det innebär att begreppet ”fri användning” ännu inte har definierats inom myndigheten.

4.1.2 Miljöövervakningen

I Havs- och vattenmyndighetens ansvarsområde ingår miljöövervakning. Miljöövervakningens syfte är att beskriva miljötillståndet, att visa om miljökvalitetsmålen uppfylls samt att varna för störningar i miljön. Den statligt finansierade miljöövervakningsprogrammet består av 10 programområden, där Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för övervakningen inom programområdena *Kust och hav* och *Sötvatten* medan Naturvårdsverket ansvarar för övervakningen inom de övriga programområdena. Havs- och vattenmyndigheten har utsett datavärddar som tar emot, lagrar samt presenterar information kring de provtagningar som görs. I avtalet med datavärdarna fastställs följande villkor för informationen:

”Den som publicerar miljöövervakningsdata hämtade från oss eller någon annan av miljöövervakningens datavärddar ska ange, dels vem som samlat in dessa data, dels att de tagits fram inom ramen för Samordnad Svensk Miljöövervakning.”

Detta är idag det enda uttalade villkoret för användandet av miljöövervakningsdata och det skulle eventuellt kunna påverka hur informationen vidareutnyttjas, då formuleringen saknar tydlighet i flera aspekter som rör vidareutnyttjandet. Mycket av den information som Havs- och vattenmyndigheten tillgängliggör idag är dock fria för användning, med undantag av kravet på källhänvisning. Det innebär att det inte finns några andra villkor som hindrar vidareutnyttjandet och inte heller att några avgifter tas ut. Informationen skulle alltså delvis kunna definieras som öppna data

utifrån *Open Knowledge Foundation*¹. Havs- och vattenmyndigheten strävar mot ett brett användande av myndighetsinformationen och därför bör krav på källhänvisning utredas och eventuellt tas bort.

Havs- och vattenmyndigheten tar idag inte ut några avgifter på den information som ligger tillgängligt på myndighetens hemsida.

4.2 Begränsningar i tillgängliggörandet av information

4.2.1 Sekretess, personuppgifter och upphovsrätt

Enstaka informationsresurser som idag finns tillgängliga på hemsidan kan användas utifrån vissa villkor. Tillgängligheten av data ur Havs- och vattenmyndighetens elektroniska diarium är till exempel begränsad av sekretesskäl.

Delar av informationen som Havs- och vattenmyndigheten hanterar är sekretessbelagd enligt Offentlighets- och sekretesslagen, OSL (2009:400) och görs inte alls tillgängligt för vidareutnyttjande. Det handlar om information som uppstår i delar av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet som behandlas i 30 kap. 23 § OSL som avser verksamhet för prisreglering, tillståndsgivning och tillsyn med avseende på bland annat produktion, handel och transportverksamhet.

Försvarssekretess

I sitt remissvar ”Skydd för geografisk information (SOU 2013:51) framhåller Havs- och vattenmyndigheten de hinder försvarssekretessen kring djupdata utgör för Sveriges åtagande enligt en rad EU-direktiv som rör framför allt havsförvaltningen. En del av denna problematik hör samman med möjligheten att vidareförmedla information när de är framtagna med djupdata som del i underlagen. Även aggregerad information samt information framtagen genom sammanslagning av icke sekretessbelagda datakällor kan medföra skada för totalförsvaret och förhindras därmed att göras tillgängliga för vidareutnyttjande.

Personuppgifter

Spridning av information som innehåller personuppgifter eller som via andra källor kan kopplas till personuppgiftsdata förhindras av personuppgiftslagen (1998:204). Inom Havs- och vattenmyndighetens verksamhet berör detta främst handlingar och data från fiskerikontrollen, då denna information är direkt eller indirekt knuten till de enskilda yrkesfiskarna.

¹ Open Knowledge Foundation är en organisation som arbetar för fritt tillgängliggörande av så mycket information/data som möjligt.

För att kunna tillhandahålla sådan information för vidareutnyttjande ska informationen avpersonifieras. Att göra detta är svårt, då data relativt enkelt kan återknytas till den enskilde fiskeutövaren via till exempel fartygsregistret eller via position från fångstdata eller fartygsrörelser från andra källor. Att begära samtycke enligt personuppgiftslagen skulle då vara ett sätt att undanröja hinder för att tillhandahålla denna typ av information.

Upphovsrätt

Även upphovsrätten begränsar vidareutnyttjande av information. Det handlar bland annat om bilder från myndigheten, där upphovsrätten begränsar användandet. Följande villkor gäller vid bildpublicering: bilden får användas för redaktionell återpublicering där Havs- och vattenmyndigheten och Havs- och vattenmyndighetens arbete beskrivs och ett år från pressmeddelandets datum. Användning i kommersiella syften är inte tillåten. I anslutning till publicering ska namn på upphovsman och källa anges.

4.2.2 Spridningshinder från kommersiella villkor för underlagsinformation

Förutom att sekretess- och personuppgiftslagstiftningen samt upphovsrätten kan begränsa tillgången på information finns även andra faktorer som utgör eller kan utgöra hinder för tillgängliggörande. Det handlar främst om villkor för underlagsdata.

Flera myndigheter tillgängliggör sin information enligt normen för ”öppna data”, det vill säga att de gör den fritt tillgänglig och tillåter ett vidareutnyttjande. Ett mindre antal myndigheter har i sitt uppdrag att finansiera verksamheten via intäkter för nyttjandelicenser. För Havs- och vattenmyndighetens verksamhetsområde är det uppläggen kring Lantmäteriet och Sjöfartsverket som har störst påverkan på verksamheten av denna anledning. Information från dessa myndigheter skyddas generellt från vidare spridning, dels för att säkra framtida intäkter och dels för att säkra likahanterande av dessa myndigheters kunder (undantaget enkla slutformat för visning av kartor och bilder i exempelvis rapporter och presentationer).

Det gäller inte bara underlagsinformation i sin leveransform utan även när denna används som ett underlag för Havs- och vattenmyndighetens egen myndighetsinformation. Som exempel kan nämnas att fördelning av fiskeförekomst per art och län endast har kunnat tillhandahållas för vidareutnyttjande i begränsad form, då länsutbredningar ut i havet i detaljerad form från Lantmäteriet är belagda med kommersiellt grundade begränsningar i spridning.

I de fall vidare spridning av vidareutnyttjad information överhuvudtaget är möjlig krävs så gott som alltid reglering av kostnader för denna. I praktiken hindras detta vidareutnyttjande då Havs- och vattenmyndigheten har som strategisk inriktning att tillhandahålla sin information som öppna data och

dessutom i det generella fallet inte ens har legal möjlighet att ta betalt för myndighetens data.

Vidarespridning där endast delar av grundinformationen finns med har av samma skäl visat sig vara svårt att förena med olika myndigheters skilda grundförutsättningar. Som exempel kan här nämnas ytor framtagna från Havs- och vattenmyndighetens fiskeföreskrifter. Föreskrifterna hänvisar ofta till en bred och officiellt tillgänglig sjögeografisk information, främst till (icke sekretessbelagda) djupkurvor i de svenska sjökorten samt strandlinjer. Sådan underlagsinformation har därför i delar även ingått i de geografiska versionerna av föreskrifterna. Dessa geografiska beskrivningar av föreskrifterna har tidigare tillhandahållits för vidareutnyttjande, men är inte längre tillgängliga som öppna data på grund av villkor av typen som nämns ovan.

4.2.3 Hinder för vidareutnyttjande i flera led

Begränsningar i tillgängliggörandet av Havs- och vattenmyndighetens information av denna typ verkar inte bara i ett led från en myndighet till en annan utan fortsätter att gälla även vid ytterligare vidareutnyttjande i tredje och fjärde led. Som exempel kan nämnas de avrinningsområden som finns tillgängliga från SMHI. Dessa är möjliga att använda fritt, men kräver enligt licensvillkor att "Det finns ett giltigt avtal med Lantmäteriet om nyttjande av GSD-översiktskartans digitala databas". Detta gör i sin tur att information från Havs- och vattenmyndighetens verksamhet baserad på avrinningsområden från SMHI, information som för övrigt hade varit fria att vidareutnyttja, i praktiken begränsas vad gäller spridning. Detta trots att både SMHI och Havs- och vattenmyndigheten har ambition att vara så öppna som möjligt med sin egen information.

4.2.4 Underlagsinformation med icke-kommersiellt baserade villkor som hindrar vidareutnyttjande

Även från myndigheter och organisationer som inte har intäktskrav eller på annat sätt säljer sin information finns ofta villkor som förhindrar tillgängliggörande av vidareutnyttjad information. Informationen kan ha begränsningar i form av att den endast får användas för exempelvis "icke-kommersiell myndighetsverksamhet", "icke-kommersiell forskning och utbildning" eller "icke-kommersiellt privat ändamål", en typ av formuleringar som återfinns på i övrigt kostnadsfri information från såväl nationella som europeiska offentliga organisationer.

5. Åtgärder för att öka tillgängliggörandet av information

I följande avsnitt redogör Havs- och vattenmyndigheten för aktiviteter som myndigheten fortsättningsvis avser att arbeta med när det gäller PSI-lagen och tillgängliggörande av handlingar för vidareutnyttjande. I avsnittet lämnas även förslag på åtgärder som kan förbättra tillgängliggörandet och vidareutnyttjandet av miljöinformation.

5.1 Ett tydligt ramverk för arbetet med vidareutnyttjande av handlingar

5.1.1 Övergripande policy och strategi för miljödatahantering

I Havs- och vattenmyndighetens strategiska plan för år 2015-2017 ska myndigheten arbeta för ökad samhällsnytta av myndighetens miljödata genom att göra dessa tillgängliga enligt normen för öppna data. För att tydliggöra ett sådant arbete behöver Havs- och vattenmyndigheten arbeta fram och besluta om ett ramverk kring hur vidareutnyttjandet av information ska hanteras. Havs- och vattenmyndigheten ska formulera mål och syfte för att klargöra myndighetens definition och användande av öppna data.

Flera myndigheter, till exempel Naturvårdsverket och SMHI som Havs- och vattenmyndigheten samarbetar med när det gäller miljöövervakningen, driver ett aktivt arbete att tillgängliggöra sin information och arbeta för öppna data. Tillsammans med Naturvårdsverket, länsstyrelserna och vattenmyndigheterna arbetar Havs- och vattenmyndigheten nu med att ta fram en gemensam strategi för miljödatahantering. Det är viktigt att även Havs- och vattenmyndigheten har en tydlig strategi och väl formulerade mål och syften för hur myndigheten vill arbeta med tillgängliggörandet och vidareutnyttjandet av information. Detta ska vara klart under 2015.

5.1.2 Analys av villkor och avgifter

Havs- och vattenmyndigheten ska även utreda och besluta om vilka övergripande villkor och eventuella avgifter myndigheten fortsättningsvis ska ta ut för vidareutnyttjandet av information. Det är en förutsättning att villkor är tydliga och att myndigheten visar hur avgiftssättningen bestäms för att allmänhet och näringsliv ska våga använda den tillgängliga informationen. Detta ska vara klart under 2015.

5.2 Tillgängliggörande genom Vinnovas plattform "Öppna data"

Verket för innovationssystem (Vinnova) menar att den nationella portalen "Öppna data" ska fungera som en mellanhand och förmedlare av information. Den ska vara en katalog, som pekar ut datakällor hos dataägarna. Det är alltså viktigt med ett stort flöde av kvalitativ data och att myndigheter förmås leverera information om sina data dit. Plattformen är fortfarande under utveckling och innehåller idag endast ett begränsat antal datakällor.

Havs- och vattenmyndigheten har målsättningen att leverera information som tillgängliggörs i den nationella portalen när denna har uppdaterats till en effektiv modern portal. Därmed bidrar myndigheten också till att plattformen utvecklas till en väl fungerande förmedlare av data, information och tjänster, vilket är ett av de syften som beskrivs i förstudien (Nationell portal-förstudie). Om informationen är åtkomlig på flera ställen ökar detta chansen till att allmänhet och företag kan hitta och vidareutnyttja dem. Det ger också ökad transparens och insyn i den offentliga förvaltningen.

5.3 En plan för det framtida arbetet

Utifrån det ramverk och de villkor och avgifter som Havs- och vattenmyndigheten beslutar, ska en utvecklingsplan utarbetas. Utvecklingsplanen ska beskriva de åtgärder som myndigheten avser vidta gällande vidareutnyttjande av information. Planen utarbetas under 2015-2016.

5.4 Andra åtgärder som påverkar tillgängliggörandet av information

Vissa åtgärder kräver stöd utanför myndighetens verksamhetsfält. I detta avsnitt lämnar Havs- och vattenmyndigheten några synpunkter kring dessa åtgärder.

5.4.1 Fri grundinformation för miljöarbete

Som påpekats tidigare har ett antal datamängder som kan sägas utgöra grundinformation för svenskt miljöarbete begränsningar i vidareutnyttjande på olika sätt och av olika skäl. Detta utgör i nästa led hinder för vidareutnyttjande av svensk miljöinformation. Havs- och vattenmyndigheten anser att de författningsmässiga och finansiella hinder som i dag förhindrar vidareutnyttjande av offentlig data bör undanröjas. Alla offentliga data bör vara fria och tillgängliga för vidareutnyttjande utom de som omfattas av sekretess. Åtminstone borde en uppsättning av grundinformation för miljöarbetet pekas ut som öppna data för att minimera hinder i tillgänglighet och vidareutnyttjande.

Detta skulle leda till att information som tas fram i svenskt miljöarbete i högre grad än i dag skulle bli fri att vidareutnyttjas. Datamängder som skulle kunna ingå i en sådan grundinformation är:

- vattenförekomster (sjöar, vattendrag, kustvattenzoner),
- läns- och kommungränser inklusive i sjöar och hav,
- svensk strandlinje,
- baslinjerna,
- territorialgräns och gräns för ekonomisk zon,
- officiella havsområden
- höjddata
- djupdata

EU-direktivet INSPIRE är i grunden tänkt att skapa en sådan infrastruktur, såväl teknisk som informationsmässig. INSPIRE undantar dock information som har begränsningar i spridning på grund av kommersiella villkor, sekretess eller annan reglering från kravet på fritt tillgängliggörande. INSPIRE har därför inte hittills kunnat åstadkomma att den föreslagna informationsbottenplattan har blivit fritt tillgänglig för vidareutnyttjande. För att åstadkomma denna grundplattform av information behövs ett ändrat sätt att finansiera de ingående datamängderna och deras fortlöpande förvaltning.

Lantmäteriet har tagit fram en handlingsplan ihop med Sveriges kommuner för att kunna tillhandahålla sina data för vidareutnyttjande inom den kommunala sektorn, vilket Havs- och vattenmyndigheten ser som ett mycket viktigt initiativ för att underlätta miljöarbetet i Sverige. Om denna handlingsplan når sina mål kommer en stor del av den här föreslagna fria grundinformationen bli verklighet.

Havs- och vattenmyndigheten ser att ett liknande initiativ kring sjögeografisk information vore ytterligare en viktig pusselbit för denna fria grundinformation för miljöarbete.

5.4.2 Djupdata och sekretessens hinder för vidareutnyttjande

En väsentlig datamängd för den i förra punkten föreslagna grundinformationen för miljöarbete är djupdata. Djupdata är idag belagd med relativt hårda restriktioner vad gäller insamling, lagring och inte minst spridning. Restriktionerna kommer inte bara av kommersiella skäl som noterats tidigare utan också från försvarssekretess. Dagens tillämpning av reglerna kring försvarssekretess utgör därför ett hinder för vidareutnyttjande av miljödata.

I remissen *Skydd för geografisk information* (SOU 2013:51) yttrade sig Havs- och vattenmyndigheten enligt följande:

"Det finns ett stort behov inom myndighetsvärlden, energisektorn (vågkraft, vindkraft mm), mineralutvinning och den marina forskningen att för våra havsområden få tillgång till heltäckande kartor på djupinformation och bottenbeskaffenhet. Regeringen har i proposition En sammanhållen

svensk havspolitik (prop. 2008/9:170 s 77 f) uttalat att den anser att en betydande del av högupplöst djupinformation bör kunna släppas fri”.

Kommissionen har i sitt Green Paper ”Marine Knowledge 2020 from seabed mapping to ocean forecasting” i syfte att stärka ekonomisk blå tillväxt föreslagit att en digital modell över hela Europas vatten, bland annat innehållande topografi, geologi, habitat och ekosystem, tas fram. Denna, anser kommissionen, ska ha så hög upplösning som möjligt, vara lätt tillgänglig och fri från begränsningar i nyttjandet. I det sammanhanget bör försvarets intressen av att sekretessbelägga högupplöst sjögeografisk information ställas mot samhällets behov av geografisk information. Tillgängligheten av sjögeografisk information är av avgörande betydelse i bland annat arbetet med framtagandet av åtgärdsplaner mot övergödningen av Östersjön, blå tillväxt och i havsförvaltnings- och havsplaneringsarbetet. ”

Bilaga 1

Havs- och vattenförvaltning

Beskrivning av verksamhetsområdet

Vattenförvaltningen avser Havs- och vattenmyndighetens alla arbetsuppgifter från vattensystemens källområden till och med kustvattnet, förutom fiskförvaltning. Ramdirektivet för vatten, habitatdirektivet, miljöbalken och de nationella miljökvalitetsmålen är centrala arbetsområden. Inom miljöövervakningen ansvarar Havs- och vattenmyndigheten för två programområden, bland annat sötvatten. Här sker ett nära samarbete med Naturvårdsverket. Den provtagning som sker i samband med programmet genererar mängder av miljödata som sedermera görs tillgängligt för vidareutnyttjande.

Havsförvaltningen inklusive havsplaneringen avser Havs- och vattenmyndighetens alla arbetsuppgifter, förutom fiskförvaltning som berör Östersjön och Västerhavet och samhällets användande av resurserna i hav- och kustområden.

Information för vidareutnyttjande

För detaljerad information om de resurser som görs tillgängligt för vidareutnyttjande via HaV:s hemsida, se bilaga 1, tabell 1. Flertalet av informationsresurserna tillgängliggörs genom de datavärdar som Havs- och vattenmyndigheten tecknar avtal med. Det handlar bland annat om data från miljöövervakningen som efter bearbetning används som beslutsunderlag i myndighetsarbete och internationell rapportering. Miljöövervakningen är en del av Havs- och vattenmyndighetens verksamhet. Den ger en lägesbeskrivning av tillståndet i miljön. Arbetet bygger på återkommande, systematiskt upplagda undersökningar, som visar miljötillståndet genom att registrera eventuella kvalitetsförändringar i naturmiljön. Kvalitetssäkrade data från miljöövervakningen efterfrågas och att tillgängliggöra dessa är en viktig uppgift för att sprida kunskaper om miljötillståndet i Sverige. Genom datavärdskapet har Havs- och vattenmyndigheten gett ett antal datavärdar i uppdrag att lagra och tillgängliggöra informationen från dessa undersökningar.

Typ av information	Syfte	Format	Villkor
Alkalinitet i grundvatten	Resultat från miljöövervakningsprogrammet för sötvatten	XLS	Fri användning

Fiskdata från miljöövervakningen av sjöar, vattendrag och kust	Data används efter bearbetning som beslutsunderlag i myndighetsarbete och internationell rapportering	XML, CSV, XSL, HTML, TIFF	Fri användning Erkännande ²
Grundvattenkemidata	Data används efter bearbetning som beslutsunderlag i myndighetsarbete och internationell rapportering	WFS, CSV	Fri användning Erkännande
Hydrografiska, kemiska och marinbiologiska (ej fisk och miljögifter) miljöövervakningsdata från Östersjön och Västerhavet	Data används efter bearbetning som beslutsunderlag i myndighetsarbete och internationell rapportering	CSV	Fri användning Erkännande
Limniska ekoregioner	Kartskiktet ska vara en hjälp för typning av rapporterings- och vattenförekomster enligt Naturvårdsverkets författningssamling	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning
Marina och limniska bakgrundskartor	Ett antal enklare, översiktliga världskartor lämpliga i skalsteg ner till 1:100 000	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning
Miljöövervakningsstationer	Innehåller stationer/platser/områden för nationell miljöövervakning	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning
Mätningar av badvattenkvalitet	Resultat rapporteras till EU och information till allmänhet	Html, KMZ	Fri användning
Nitrat i grundvatten	Resultat från miljöövervakningsprogrammet för sötvatten	XLS	Fri användning
Områden känsliga för övergödning	Områden känsliga för avlopp (fosfor och kväve) utpekade som skyddade områden i Förordning (2004:660) om	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning

² Enligt den standardiserade villkorsuppsättningen som går under namnet Creative Commons så används definitionen "Erkännande" (attribution by). Villkoret innebär att upphovsman ska erkännas i samband med att verket används, sprids och bearbetas.

förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön			
Områden skyddade enligt fiskvattendirektivet	Målet för fiskvattendirektivet är att bevara eller förbättra kvaliteten på strömmande eller stillastående sötvatten där fisk lever/skulle leva om föroreningar kunde minskas eller elimineras	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning
Skyddade marina områden	Skyddade marina områden i Sverige enligt de internationella konventionerna HELCOM och OSPAR	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning
Tillförsel av fosfor till havet	SLU beräknar belastningen till Sveriges havsbassänger med hjälp av vattenföringsdata från SMHI	HTML	Fri användning Erkännande
Tillförsel av kväve till havet	SLU beräknar belastningen till Sveriges havsbassänger med hjälp av vattenföringsdata från SMHI	HTML	Fri användning Erkännande
Värdefulla vatten	Sammanställning av Sveriges mest värdefulla sötvattensmiljöer	Karttjänster, WMS samt GIS-format (SHAPE)	Fri användning
Växtplankton i sjöar	Mängden växtplankton speglar mängden näringsämnen i vattnet och indikerar om sjön är övergödd	XLS	Fri användning
Översiktliga havsytor	Ett antal större havsytor avsedda för översiktlig användning i skala 1:100 000 och grövre	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning

Tabell 1: Information inom havs- och vattenförvaltningen som tillgängliggörs

Fiskförvaltning

Beskrivning av verksamhetsområdet

Inom fiskförvaltningen samordnas arbetet med det svenska genomförandet av EU:s fiskeripolitik och den nationella politiken för förvaltning av fiskresurserna. Havs- och vattenmyndigheten ska särskilt verka för en hållbar förvaltning av fiskresurserna inom ramen för ekosystemansatsen. Förvaltningsinsatserna omfattar bland annat införandet av tillämpningsbestämmelser till EU:s rättsakter, nationella fiskereglerande bestämmelser samt genomförande av fiskerikontroll inklusive reglering av tillträdet till fisket genom licenser och tillstånd.

Information för vidareutnyttjande

För detaljerad information om de resurser som görs tillgängligt för vidareutnyttjande via Havs- och vattenmyndighetens hemsida, se bilaga 1, tabell 2.

En del av informationen härrör från Havs- och vattenmyndighetens databas *Havsbanken*. Statistiken som finns tillgänglig i databasen bygger på de uppgifter som de svenska fiskarena och andra aktörer lämnar till Havs- och vattenmyndigheten i form av loggböcker, kustfiskejournaler med mera och den innehåller statistiska uppgifter för det svenska yrkesfisket i havet för åren 1999 och framåt. Här kan användaren själv söka efter uppgifter som han eller hon är intresserad av.

Typ av information	Syfte	Format	Villkor
Fiskförekomster	En sammanställning av förekomst av fisk per art och län	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning
Fångststatistik för yrkesfisket	Yrkesfiskets uppgiftslämnande om fångster och försäljning av fångst	PDF, XLS, CSV, TXT, XML	Fri användning
Information om tillgänglig officiell och annan statistik om yrkesfisket	Samlingssida med information om vilken statistik som finns tillgänglig om yrkesfisket	n/a	Fri användning
Riksintresse för yrkesfisket	Upprättade enligt 3 kap. miljöbalken	Karttjänster, WMS, WFS, samt GIS-format (SHAPE, KML)	Fri användning

Statistiska meddelanden (SM) om yrkesfisket	Sveriges officiella statistik om yrkesfiskets fångster och försäljning i första handelsledet	PDF	Fri användning
Uppgifter insamlade inom ramen för EU:s förordning (EG) nr 199/2008 (datainsamlingsförordningen) om -fartygsverksamhet -fångstvolym -beståndsuppskattningar -socioekonomi	Stöd för vetenskapliga utlåtanden rörande den gemensamma fiskeripolitiken - som grund för utlåtanden till fiskeriförvaltningen -tillförmån för offentlig debatt och berörda parter deltagande i utarbetande av policy -för offentliggörande i vetenskapliga sammanhang	Varierande	Slutanvändare ska vara organ med forsknings- och förvaltningsrelaterat intresse av vetenskaplig analys av uppgifter inom fiskerisektorn. Detaljvillkor framgår av artikel 22 förordning (EG) nr 199/2008

Tabell 2: Information inom fiskeförvaltningen som tillgängliggörs

Administrativ verksamhet

Beskrivning av verksamhetsområdet

Den administrativa verksamheten syftar till att stödja kärnverksamheten. Inom Havs- och vattenmyndigheten finns avdelningen för verksamhetsstyrning, *staben*, *personalenheten* och *kommunikationsenheten*. Inom staben finns till exempel registratur och arkivfunktion. Avdelningen för verksamhetsstyrning hanterar ekonomi- och IT-verksamhet samt juridiska frågor.

Information för vidareutnyttjande

Information som görs tillgängligt för vidareutnyttjande via Havs- och vattenmyndighetens hemsida är bland annat Havs- och vattenmyndighetens diarium, där allmänheten kan göra sökningar. Det är enkel sökning, där endast ärendemening, diarienummer, datum och ansvarig handläggare syns. Själva handlingarna går dock inte att ta fram elektroniskt. Geografisk information tillgängliggörs av IT-enhetens GIS-funktion. Publikationer finns att ladda ner gratis och vissa remisser tillgängliggörs.

Typ av information	Syfte	Format	Villkor
Bilder/Fotografier	Bilder tagna av anställda på HaV eller inköpta av	JPEG, png	Upphovsrätt

	HaV		
Publikationer	Rapporter som HaV publicerar själv eller gemensamt med andra	PDF, Word	Fri användning
Registreringssystemet Diamare	Information om registrerade allmänna handlingar	HTML	Ja, OSL och PUL
Remisser	Utgående remisser från Havs- och vattenmyndigheten och yttrande på inkomna remisser	PDF, Word	Fri användning
Styrdokument	Policy- och rutindokument som styr Havs- och vattenmyndighetens arbete	PDF, Word	Fri användning

Tabell 3: Information inom administrativ verksamhet som tillgängliggörs